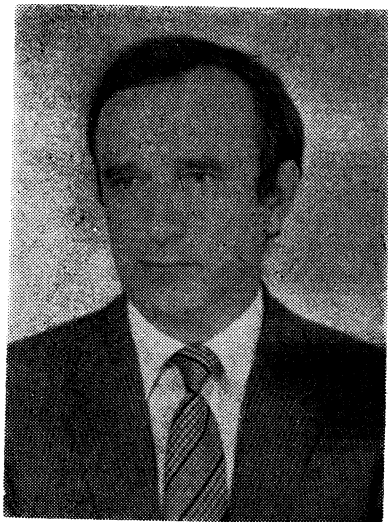

IV NEKROLOGI

JACEK TROJANEK (1937—1989) — WSPOMNIENIE POŚMIERTNE

Spółeczność akademicka poniosła bolesną stratę. W dniu 21 grudnia 1989 r. zmarł docent dr hab. Jacek Trojanek — kierownik Katedry Prawa Gospodarczego na Wydziale Prawa i Administracji UAM w Poznaniu.

Docent dr hab. J. Trojanek urodził się 2 czerwca 1937 r. w Poznaniu, w którym wraz z rodzicami — ojcem Piotrem oraz matką Joanną z domu Kabacińska — spędził okres okupacji niemieckiej. Po wyzwoleniu rozpoczął naukę w Szkole Podstawowej nr 4, a następnie w VIII Liceum Ogólnokształcącym w Poznaniu, które ukończył w 1955 r. W tym samym roku rozpoczął studia na Wydziale Prawa Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu, a w 1960 r. uzyskał dyplom magistra prawa. Po studiach podjął aplikację sądową w Sądzie Wojewódzkim w Poznaniu. Równocześnie — począwszy od 15 grudnia 1960 r. — został zatrud-

niony na stanowisku asystenta w Katedrze Ekonomii Politycznej na Wydziale Prawa. Po ukończeniu aplikacji sądowej i zdaniu z wynikiem bardzo dobrym egzaminu sędziowskiego, pełnił w okresie od listopada 1962 r. do grudnia 1964 r. obowiązki sędziego w Wydziale IV Karnym ówczesnego Sądu Powiatowego dla miasta Poznania. W związku z utworzeniem na Wydziale Prawa Katedry Prawa Gospodarczego zrezygnował z pracy w wymiarze sprawiedliwości i 1 września 1964 r. został zatrudniony w charakterze starszego asystenta, pracując pod kierunkiem wybitnego uczonego prof. J. Górskiego.

Uchwałą Rady Wydziału Prawa z 12 marca 1968 r. został Mu nadany stopień doktora nauk prawnych na podstawie obronionej dysertacji doktorskiej pt. *Obowiązek współdziałania jednostek gospodarki uspołecznionej przy zawieraniu i wykonywaniu umów*. Praca ta została opublikowana w wydawnictwie UAM oraz — w zmodyfikowanej wersji — w 1971 r. w Wydawnictwie Prawniczym. Za pracę tę doc. dr hab. J. Trojanek otrzymał w 1969 r. pierwszą nagrodę w konkursie organizowanym przez czasopismo „Państwo i Prawo”. W tym samym roku otrzymał także nagrodę III stopnia Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego w dziedzinie badań naukowych. 7 maja 1974 r. na forum Rady Wydziału Prawa UAM przeprowadzone zostało kolokwium habilitacyjne oparte na Jego rozprawie pt. *Umowa jako instrument planowania produkcji rynkowej (studium prawno-gospodarcze)*. W dniu 1 marca 1975 r. powołany został na stanowisko docenta i równocześnie powierzono Mu funkcję kierownika Zakładu Prawa Gospodarczego w ówczesnym Instytucie Prawa Cywilnego. W 1975 r. Jego rozprawa habilitacyjna

otrzymała nagrodę III stopnia Ministra Nauki Szkolnictwa Wyższego i Techniki, a w rok później za osiągnięcia w dziedzinie badań nad prawem gospodarczym otrzymał nagrodę naukową miasta Poznania i województwa poznańskiego.

Na dorobek naukowy docenta dra hab. J. Trojanka składa się kilkadziesiąt prac, w tym monografie książkowe, artykuły, glosy i recenzje. Wygłosił wiele referatów na krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych. Jego prace są wynikiem dogłębnych badań naukowych, w tym także studiów w Związku Radzieckim i Jugosławii odbytych w wyniku przyznanych stypendiów naukowych. Trudno byłoby znaleźć publikacje z zakresu prawa gospodarczego, w których nie przywoływano by też i wniosków docenta dra hab. J. Trojanka. Jego prace często również cytowane są w literaturze obcej. Zawsze bowiem podejmował problematykę trudną i kontrowersyjną. Wiele Jego publikacji ma charakter pionierski, a sformułowane w nich tezy nie tylko przetrwały próbę czasu, ale i obecnie wykorzystywane są przy teoretycznych uzasadnieniach dokonujących się przemian ustawodawstwa gospodarczego.

W swej 29-letniej pracy naukowej konsekwentnie walczył o miejsce prawa cywilnego w regulacji stosunków gospodarczych. Już w pracy doktorskiej przestrzegął przed taką interpretacją zasady współdziałania w wykonywaniu umów, która mogłaby doprowadzić do zatarcia różnicy między pozycją prawną wierzyciela i dłużnika. Krytykował pojmowanie umowy tylko jako instytucji służebnej wobec planu gospodarczego podkreślając konieczność przyznania jej roli kreatywnej w procesie sporządzania planu. To właśnie docent dr hab. J. Trojanek już w 1973 r. — a więc w okresie nie sprzyjającym wysuwaniu tego typu tez — opublikował pracę *O potrzebie i ekonomiczno-prawnych sposobach przełamywania monopolistycznych praktyk w gospodarce uspołecznionej* („Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny 1973, z. 3). Zapoczątkowała ona twórczą polemikę naukową na temat patologicznych zjawisk na rynku w modelu gospodarki scentralizowanej. W jednej z wielu publikowanych na ten temat prac docent dr hab. J. Trojanek pisał: „dla stworzenia prawidłowych warunków umożliwiających normalne funkcjonowanie mechanizmów cywilnoprawnych w stosunkach obrotu uspołecznionego nie wystarczy tylko zwalczanie praktyk monopolistycznych przewidziane niedawno uchwaloną ustawą [...]. Trzeba natomiast sięgnąć do źródeł patologii gospodarczej, tzn. przełamać społecznie i ekonomicznie nie uzasadnione struktury monopolistyczne oraz przeciwdziałać ich powstawaniu w przyszłości. Praktyki monopolistyczne należą bowiem do najpoważniejszych problemów naszej gospodarki i stanowią największe zagrożenie dla wdrażanej obecnie reformy gospodarczej” („Państwo i Prawo” 1987, nr 8, s. 56 — *Monopol producentów a cywilnoprawna metoda regulacji obrotu uspołecznionego*). Ukoronowaniem dotychczasowych badań docenta dra hab. J. Trojanka miała być obszerna monografia na temat istoty, źródeł, nadużywania oraz przeciwdziałania władzy rynkowej przedsiębiorstwa. Niestety, przedwczesna śmierć uniemożliwiła Autorowi jej publikację.

Obok pracy naukowej docent dr hab. J. Trojanek z pasją oddawał się pracy wychowawczo dydaktycznej. Jego wykłady i seminaria cieszyły się autentycznym zainteresowaniem. Jak nikt inny potrafił w przystępnej formie przybliżyć studentom parającym się praktyką gospodarczą skomplikowane problemy dogmatyczno-prawne. Jego brak dotkliwie odczują słuchacze Podyplomowego Studium dla Radców Prawnych, którego był kierownikiem. Jako gorący rzecznik interesów studentów dał się poznać pełniąc funkcję pełnomocnika Rektora do spraw młodzieży oraz przewodniczącego Rady Szkoły do spraw młodzieży. Właśnie mając na uwadze ich interesy nie zawahał się przyjąć funkcji Prorektora do spraw studenckich w trudnym okresie stanu wojennego. Jakże wymowne i wzruszające słowa na temat postawy docenta dra hab. J. Trojanka w tamtym okresie padły w czasie posiedzenia Senatu UAM w dniu Jego pogrzebu. Powinny one dotrzeć

do wszystkich Jego studentów, z których wielu nigdy nie dowie się ile Jemu zawdzięcza.

Wielką troskę przejawiał docent dr hab. J. Trojanek w zakresie rozwoju młodej kadry naukowej. Jego śmierć szczególnie boleśnie dotknęła Jego najbliższych współpracowników z Katedry Prawa Gospodarczego, którymi opiekował się od chwili objęcia nad nią kierownictwa. Jemu zawdzięczają oni ukończenie i pomyślną obronę swych doktoratów. Zawsze znajdował czas, by służyć radą i pomocą w sprawach zawodowych i prywatnych. Najbliższym imponował swoją postawą: był wymagający, lecz wyrozumiały, życzliwy i bezpośredni. Był przy tym — mimo wielu sukcesów w pracy naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej — człowiekiem niebawale skromnym. Wśród członków małej społeczności, którą kierował, cieszył się wielkim autorytetem. Jednocześnie jednak dla każdego z współpracowników był wypróbowanym Przyjacielem; przeżywał i dzielił najmniejsze ich troski, cieszył się ich powodzeniami. Dla nich na zawsze pozostanie Mistrzem.

Ważnym nurtem działalności docenta dra hab. J. Trojanka była także praca organizacyjna, zarówno na terenie Uniwersytetu, jak i poza jego murami. Pełnił funkcję sekretarza Komitetu Uczelnianego PZPR, a następnie jego I sekretarza. Był I sekretarzem POP na Wydziale Prawa i Administracji, wielokrotnie członkiem Komitetu Uczelnianego, delegatem na IX Nadzwyczajny Zjazd Partii oraz wiceprzewodniczącym Centralnej Komisji Rewizyjnej. Jako wybitny znawca prawa gospodarczego służył Swoją wiedzą licznym organizacjom. Był członkiem Zespołu Prawa Gospodarczego Rady Legislacyjnej, członkiem zespołu Komisji do spraw Reformy Gospodarczej, członkiem Rady Państwowego Arbitrażu Gospodarczego, członkiem Komitetu Nauk Prawnych PAN, członkiem Komitetu Redakcyjnego czasopisma „Studia Prawnicze” oraz „Ruchu Prawniczego, Ekonomicznego i Socjologicznego”, współpracował z Instytutem Państwa i Prawa PAN, Polskim Komitetem Normalizacyjnym, Zrzeszeniem Prawników Polskich. Od 1987 r. był również członkiem Rady do Przeciwdziałania Praktykom Monopolistycznym.

Za swoją pracę docent dr hab. J. Trojanek otrzymał wiele nagród i odznaczeń. Został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem 40-lecia PRL, odznaką Honorową za zasługi dla województwa poznańskiego, Odznaką Honorową „Gryf Pomorski”, medalem Za Zasługi dla Akademickiego Związku Sportowego.

Polska nauka prawa poniosła dotkliwą stratę. Dla Wydziału Prawa i Administracji, a także dla całej społeczności akademickiej Uniwersytetu strata ta jest niepowetowana. Długo nie pogodzimy się z myślą, że docenta dra hab. J. Trojanka nie ma już wśród nas. Zawsze żywe pozostanie jednak Jego dzieło, a przede wszystkim wartości, których obronie poświęcił Swe pracowite, przedwcześnie zakończone życie.

Jacek Napierata